

XI. KÜTÜPHANE HAFTASI AÇILIŞ TÖRENİ KONUŞMALARI

KÜLTÜR BAKANI NERMİN NEFTÇİ'NİN AÇIŞ KONUŞMASI

Kütüphane Haftası'nın açılışında, kitaba gönül veren, kütüphaneciliğe katkısı dokunan değerli arkadaşlarımı ve konukları selâmlarım.

XI. Kütüphane Haftası'nı açarken, bu haftanın amacına kültürel açıdan değinmek isterim.

Haftanın amacı, Türk Kütüphanesinin ve Kütüphaneciliğinin ulusal kültür politikamızdaki yerini anlatmak ; her yaştaki, toplumun her katındaki Türk vatandaşına kitap sevgisi, okuma alışkanlığı aşılama; kitaplıklarımızın fırsat eşitliği esaslarına göre yaygınlaşmasını sağlamaktır.

Bütün bunların yapılabilmesi için halkla Devletin elele, yanyana hareket etmesini gerçekleştirmek gerektir.

Kitaplıklar, birer kültür merkezidir. Kütüphane, kitabevi ya da kitaplık denen yerlerde yazılı her çeşit kültür ürünü, vatandaşın okumasına, bilgisine sunulur. Kitaplıklarda, kitapla insan arasında bir çeşit bilgi alış veriş olur. Başka bir deyimle kütüphaneler, insanca yaratılan her çeşit sanat, bilim ve kültür ürünlerini gene insana taşıyan kültür istasyonlarıdır.

Kütüphaneciliğimizin ulusal kültür politikamızda önemi çok büyüktür. Bugünkü anlamıyla kütüphane, sadece kitabın okunduğu yer değil, her çeşit sergilerin açıldığı, konferansların, tartışmaların, tanıtımların, anmaların yapıldığı, bilgi ve görgüyü arttıran filimlerin gösterildiği, izahlı sanat hareketlerine ışık tutan, halkımızın, gençlerimizin ve çocuklarımızın ilgisini çeken kültür ve eğitim merkezleridir.

Kütüphaneler insandan insana bir bilgi transferi yapar. Örneğin, birer insan ürünü olan her çeşit bilgiyi toplayıp gene insanların arzusuna sunar. Bir yandan da dünyada, ülkede ve ülkenin bir köşesinde yaratılmış olanı, gene tüm vatandaşların bilgisine açan, ulusal kültür bilincini ve bütünlüğünü sağlayan en önemli araçlardır.

Kütüphanelerde bilgi ve görgüsünü arttıran vatandaşlarımızdır ki daha iyi bir yaşama düzeyine ulaşmak için çalışacaklar, hem kendileri hem de yurdumuz için daha yararlı olacaklardır.

Bütün yurda kütüphaneleri yaymak, köylere kadar kütüphane açmak, gezici kütüphaneleri her il için olmak üzere çoğaltmak, Kültür Bakanlığının ve kütüphanecilik derneklerimizin ortak amacıdır.

Dünyadaki en eski kütüphanelerin, üzerinde yaşadığımız topraklarda açılmış olması çok ilginçtir. Hattuşa'daki Hitit İmparatorluğu Arşiv Binası, İsa'dan XIII asır önce yapılmakla, dünyadaki en eski kütüphane kabul ediliyor. Orada binlerce tablet bulunmuş. Bu tabletler tahtadan yapılan raflar üzerine sıralanmış olarak muhafaza ediliyordu. Rafların üzerinde gene toprak tabletlerden etiketler bile varmış. Meşhur Bergama Kütüphanesi, Hattuşa Kütüphanesinden XI asır sonra, Efes Kütüphanesi ise XIV asırlık bir farkla, yani Hattuşa'dan 1400 sene sonra kurulmuştur.

Eski Türk Devletlerinde, Uygurlar'da, Gazneliler'de, Büyük Selçuk ve Osmanlı İmparatorluklarındaki zengin kütüphanelere ve kütüphanecilik anlayışına göz atarsak, bu konuda ne kadar zengin bir geçmişimiz olduğu ortaya çıkar.

Gerek Selçuklarda gerekse Osmanlı uygarlıklarında kütüphane, toplum hayatımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Saraylarda, camiilerde, medreselerde, tekkelerdeki kütüphaneler, müstakil özel vakıf kütüphaneleri, Kale Kütüphaneleri, Kervansaray ve Han Kütüphaneleri gibi... Bunların içinde Osmanlı çağının en mükemmel kütüphaneleri olarak, özel binalarda kurulanları gösterebiliriz. Bunlar, kütüphane mimarisinin en seçkin örnekleri olarak günümüze kadar gelmişlerdir. Bu kütüphanelerin vakfiyeleri ise, zamanının kuruluş kanunları ve yönetmelik örnekleri sayılırlar.

Selçuk ve Osmanlı çağlarında, büyük kültür merkezlerinden başlayarak vakıf kütüphane kurma geleneği, küçük kasabalara kadar yayılıp genişler. Eğitim ve kültür kurumlarında, dinî kuruluşlarda, sağlık ve ticaret merkezlerinde, binlerce kütüphane, bilim adamlarının, öğrencilerin, halkın yararına yüzyıllar boyunca hizmet etmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra, 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile kamuya açık kütüphaneler, tek Bakanlığın yönetim ve denetimi altında toplanmıştı. Bu eskiden Millî Eğitim Bakanlığı idi, şimdi de Kültür Bakanlığıdır.

Bu arada modern kütüphanecilik için çalışmalar yapıldığı, kurslar açıldığı, sonradan üniversitelerde kürsüler açıldığı görülür. Bu konuda

büyük katkılar sağlıyan kurucular olarak Fehmi Etem Karatay, Adnan Ötüken ve Aziz Berker'i saygıyla anarız.

1945'te Millî Kütüphane'nin kuruluşu önemli bir olaydır. Millî Kütüphanemizin cilt sayısı bugün 750 bini aşmıştır. Kitap ve süreli yayın dışında harita, plâk, bant, nota, mikrofilm, küpür, afiş, resim gibi materyali de bu kütüphanemiz, okuyucusunun yararına sunmuştur.

1953 yılından sonra yurdumuzda kütüphanelerin ve kütüphanecilik mesleğinin bilinçli bir şekilde geliştiğini görüyoruz. Ayrıca, plânlı dönemin başlangıcı olan 1963 yılı, kütüphaneciliğimizde her yönüyle bir hamle yılı olmuştur. Bu dönemde Devlet eliyle kütüphane binalarının yapımına başlanmış ve kütüphanelerimizin açılması, yurt çapına yayılması 10 yıllık bir ana plâna bağlanmıştır.

Bugün Bakanlık olarak bir yandan her ile, her ilçeye, her köye bir Halk ve Çocuk Kütüphanesi açmak amacımızdır. Ama bunu yapıncaya kadar yazılı fikir ürünlerini geçici olarak okuyucunun ayağına kadar götürme çabasındayız. 12 gezici kütüphane otobüsü ile 3 minibüsümüz vardır. Buradaki amaç da, her ile bir gezici kütüphane kurulmalıdır, şeklinde saptanmıştır.

XI. yılını kutladığımız Kütüphanecilik Haftasında, geçmişin rakamlarını sayarak sizleri yormak istemiyorum. 11 yıldan beri bu rakamlar, çok sayılıp dökülmüştür. Ben sizlere, 36 yıl ara ile yapılan II. Türk Yayın Kongresinden kısaca söz açmak istiyorum. Bu Kongre, bütün yayıncı arkadaşlarımın da katkıları ile gerçekten çok güzel ve olumlu bir şekilde sonuçlandı. Hattâ Kültür Bakanlığının ilk bütçesi Meclislerde tartışılırken, bu konuda eksiksiz bütün partilerin övgüleri oldu. Bu konu kütüphaneciliğimizi çok yakından ilgilendirir sanırım.

Yayın Kongresinde, çocukların, gençlerin, yetişkinlerin okuma ihtiyaçlarının karşılanması ve her konuda kaliteli ve yararlı kitapların yayınlanması ve özendirilmesi etraflıca görüşüldü. Kütüphanenin ve kitabın kaynağı olan yazarların hakları ile ilgili olumlu temenni kararları alındı. Kongrenin zabıtları ve kararlarının redaksiyonu bitmek üzeredir. Yakında bir kitap olarak yayınlanacaktır.

Yazarların vergi bağışlıklarını 10.000 liradan 70.000 liraya çıkaran bir kanun tadil teklifi Bakanlığımızca hazırlanıp, görüşleri alınmak üzere ilgili Bakanlıklara gönderildi. Kongre kararlarının bize görev veren bölümlerini tesbit etmek için bir ayrı komisyon çalışmalarını sürdürüyor.

Bakanlığımızdaki «Çocuk Yayınları Danışma Kurulu» Kongre kararlarına uygun çalışmalar yapmakta ve çocuk yayınları hazırlamaktadır. Ayrıca, yazılı çocuk yayınlarını özendirmek için bir yarışma açılmıştır. Bir Kitap Fuarı düzenlemeyi de gene kongre kararı olarak görev bildik.

Halk ve Çocuk Kütüphanelerimize ait en son istatistikî bilgilere bakmak gerekirse, durumu şöylece özetleyebiliriz :

1975 yılı başında Halk Kütüphanelerimizin sayısı 333, Çocuk Kütüphanelerinin sayısı ise 195'e ulaşmıştır. 1975 mali yılı için Kütüphaneler Genel Müdürlüğü emrine 84.753.225 lira bir ödenek konmuştur.

1973 yılı istatistiklerine göre, Halk Kütüphanelerimizde bulunan 3.072.314 kitaptan 5.829.770 okuyucu yararlanmıştır. Çocuk Kütüphanelerinde bulunan 700.146 kitaptan da 4.963.039 çocuk okuyucu yararlanmıştır.

Bugün kütüphanelerimizde, modern kütüphaneciliğin bütün ilkeleri uygulanmaya başlamıştır. Millî Kütüphanenin yeni binası 2 milyon cilt kapasiteli, geniş olanaklı okuma salonları, Devlet Dokümantasyon Merkezi, Bibliyografya Araştırmaları Enstitüsü, Millî Fonetik - Plâstik Sanatlar ve Sahne Sanatları Kütüphaneleri, Mikروفilm ve Kitap Patolojisi tesisleri ile günlük bibliyografya yayını yapacak bir de basımevini içeren, büyük bir tesis olacaktır.

Kütüphanelerimizin çağ ihtiyaçlarına tamamen uygun bir hale getirilmesi için bir genel kütüphane yasası yapmak ve alt - yapı geliştirilmesine gitmek zorundayız.

Bu arada, Halk Kütüphanelerimize kitap alımını objektif bir esasa göre yapmak için «Kültür Bakanlığı Kitap ve Süreli Yayınlar Seçme Kurulu Yönetmeliği» yaptık. Bu yönetmelik 19 Mart 1975 günlü Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu yönetmelikle, kitap alımını sağlam ölçülere bağladığımızı sanıyoruz. Bundan böyle Bakanlık bünyesinden 4, Bakanlık dışından 6 üye olmak üzere, bu görevi bir komisyon yapacaktır. Ayrıca, Kütüphaneler Genel Müdürlüğümüzce, «Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği» taslağı da hazırlandı.

Sözlerime son verirken, 1964 yılından bu yana yöresel olarak kurulan 150 kadar Kütüphane Yaptırma ve Yaşatma Derneğinde çalışan ve Türk kütüphaneciliğine katkısını veren yurtsever vatandaşlarımızın, bugüne değin 61 yeni bina inşa ettirmiş olduklarını belirtmeden geçemeyeceğim. Bu konuda yardımı geçen herkese teşekkürü borç bilirim.

Kütüphaneye hizmeti geçen kitapseverleri ve kütüphanecileri kutlarım. Kütüphane Haftası'nın, ulusumuza ve yurdumuza iyilikler getireceğine inanıyorum.

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NAIL BAYRAKTAR'IN AÇIŞ KONUŞMASI

Sayın Bakanlar, Sayın Konuklar,
Kıymetli Meslekdaşlar, Sevgili Kütüphaneci Adayları,

Kütüphane Haftası, bilindiği üzere, kitap ve kütüphanenin önemini topluma anlatmak, kütüphanelerden yararlanmayı teşvik etmek ve böylece okuma alışkanlığının yaygın bir hale gelmesini sağlamak amacıyla kutlanmaktadır. 1964 yılında beri kutlanmakta olan Kütüphane Haftalarının bu yıl onbirincisine ulaşmış bulunuyoruz. XI. Kütüphane Haftası derneğimiz için mutlu bir olayı da beraberinde getirmiştir. Kuruluşunun 25. yılını geride bırakan Türk Kütüphaneciler Derneği, bugüne kadar sürdürdüğü başarılı çalışmalarının bir sonucunu, mutlu bir rastlantı eseri olarak, bu yıl Kütüphane Haftası öncesinde almış bulunmaktadır. Bakanlar Kurulu'nun 26.2.1975 gün ve 7/9576 sayılı kararı ile Türk Kütüphaneciler Derneği, kamu yararına çalışan derneklerden sayılmıştır. 21 Mart 1975 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan bu karar, derneğimiz için tabii sevindirici bir olaydır. Bundan sonra derneğin maddî ve manevî bazı imkânlar ve yardımlar sağlaması kolaylaşmış olacaktır. Ancak, bu arada, derneğin (gerek genel merkezin, gerek şubelerin) sorumluluğunun arttığını da belirtmek gerekir.

Dernekler toplum içinde kişiliği olmak dolayısıyla belli bir itibarı ve inandırıcılığı olan kuruluşlardır. Türk Kütüphaneciler Derneği'nin bugüne kadar koruya geldiği itibarını ve inandırıcılığını bundan sonra da koruyacağı tabiidir. Ayrıca, yeni durumundan aldığı güçle, tüzüğünde yazılı olan çalışma konularına daha büyük bir dikkatle eğilecek ve gerçekleştirmelerine daha büyük gayret sarfedecektir.

Meslekî yayınlar yapmak derneğin çalışma konularının başında gelmektedir. 1952 yılından beri yayınlanmakta olan Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni'nin XXIII. cildi 1974 yılı sonunda tamamlanmış bulunmaktadır. Bu, meslekî bir dergi için büyük bir başarıdır. Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni'nin yayınlanmasında bugüne kadar emeği geçenlere ve abone olarak onu maddeten destekleyen meslekdaşlara, özel

ve resmî kurumlara, Bakanlıklara teşekkür etmek bir borçtur. Derneğin bültenden başka meslekî konularda çeşitli dokuz eser yayınlamış olduğu da bilinmektedir. Bu eserler büyük bir ilgi görmüş ve her birinden pek az kalmıştır. Ancak, kütüphanecilik alanında ele alınacak, incelenecek daha bir çok konu bulunmaktadır. Bunları yazacak kıymetli meslekdaşlarımız da vardır. Ayrıca yabancı dillerden Türkçeye çevrilmesi gereken eser sayısı da pek çoktur. Bu eserlerin çoğunun kütüphaneci dernekleri yayını olduğunu göz önünde bulundurursak, Türk Kütüphaneciler Derneğine yayın konusunda büyük görev düştüğü ortaya çıkar. Bir örnek olması için, yabancı bir kütüphaneciler derneğinin 1974 yılı yayın kataloğundan bazı kitap adlarını okumak istiyorum :

- Kitapların ve Belgelerin Bakımı
- Hastahane Kütüphaneleri
- Uluslararası Kütüphanecilik
- Toplumda Kütüphanenin Yeri
- Okullarda Kütüphane Hizmeti
- Mukayeseli Kütüphanecilik Hakkında Çalışmalar
- Gezici Kütüphaneler
- Kütüphanecilik ve Dokümantasyon
- Kitapları Halka Götürmek
- Ortaokullarda Kütüphaneler
- Okul Kütüphaneleri
- İlkokulda Kütüphane
- Okul Kütüphanecileri için Kataloglama Kuralları
- İlkokulda Kitaplardan Yararlanma
- Bir yayınevinin aynı yıl satış kataloğunda da şunları görüyoruz :
- Kütüphanecilik Eğitimi Programları
- Kütüphaneciler için Halkla İlişkiler
- Çocuklarla Kütüphane Çalışması
- Kendi kendine Kataloglama ve Sınıflandırma
- Özel Kütüphaneler
- Müzik Kütüphaneleri
- Kütüphanecilikte İlk Adımlar
- Şube Kütüphaneleri
- Çocuk Kütüphaneleri
- Bibliyografik Kontrol
- Kütüphanelerden Yararlanma
- Hükümet ve Kütüphanelerin Kontrolü

Bu eserlerin önemli görülenlerini ve diğer yabancı dil yayınları Türk Kütüphaneciliği literatürüne kazandırmanın zamanı gelmiş ve geçmektedir. Bir program hazırlanarak sözü edilen eserlerin kütüphanecilikle ilgili kurumlar arasında bölüşülmesi herhalde yararlı olur. Eserlerin bir bölümünü Dernek dilimize çevirtirken, bir bölümünün çeviri işini de Millî Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Üniversiteler ve diğer ilgili kuruluşların üzerine alması bir çözüm yolu olarak düşünülebilir.

Biraz önce belirttiğimiz telif eser konusunda teşvik edici tedbirler almayı ihmal etmemek gerekmektedir. Derneğin tüzüğünde bu çeşit çalışmalarını desteklemek ve teşvik etmek üzere müsabakalar açmak, armağanlar ve mükafatlar dağıtmakla ilgili bir madde yer almıştır. Bu hususta da ilgili kurumların derneğe yardımcı olmalarının ve ortak bir çalışmanın yararlı olacağı inancındayız.

Derneğin çalışma konularından bir diğeri, seminerler, konferanslar, toplantılar, geziler düzenlemek ve burslar sağlamaktır. Bunların bir kısmı şubelerce yerine getirilmektedir. Kütüphanecilerin meslekî bilgi ve görüşlerini arttırmaya yardımcı olan bu çalışmaların sürdürüleceği tabiidir. Derneğin yurt dışı ve yurt içi burs sağlama gayreti yanında malî imkânları genişlediği ve süreklilik kazandığı takdirde, ilerde kendisinin de burs verebilme imkânı doğabilir.

Derneğin malî durumunun iyi olması, üyesi olduğu Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonu ile ilişkilerinin daha düzenli bir hale gelmesine yardımcı olacaktır. Bilindiği gibi, Türk Kütüphaneciler Derneği merkezi La Hey'de bulunan Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonu'nun üyesidir. Bu federasyonun genel kurul toplantıları her yıl bir ülkede yapılmaktadır. Toplantılarda önemli mesleki konular ele alınmakta, tartışılmakta ve alınan kararlar üye ülke derneklerine duyurulmaktadır. Son olarak geçen yıl Washington'da yapılan 40. Genel Kurul toplantısında «Kütüphaneler için Ulusal ve Uluslararası Plânlama» konusu ele alınmıştı. Bu yıl 11-16 Ağustos tarihlerinde Oslo'da yapılacak IFLA Genel Kurul toplantısında konu, «Uluslararası Kütüphane İşbirliği'nin Geleceği» olacaktır. IFLA toplantılarına şimdiye kadar yurdu-muzdan katılmış olan kütüphaneciler, daha çok kendi kurumlarının imkânları ile gitmiştir. Bazı kereler de IFLA Genel Kurul toplantısının yapıldığı ülkede bir Türk kütüphaneci bulunuyorsa, ona toplantıya katılma görevi verilmiştir. Halbûki, asıl olan her toplantıya Derneğin yetkili bir üyesinin katılmasıdır. Bundan sonra, Derneğin malî gücü, bir üyeyi toplantılara göndermeğe herhalde yeterli olabilecektir.

Ayrıca, Türk Kütüphaneciler Derneği, IFLA'nın Genel Kurul toplantılarından birinin ileride Türkiye'de yapılmasını teklif etmeyi düşünebilir. Kültürel bir yakınlık sağlayacak uluslararası böyle bir toplantıyı organize etmek, derneğin varlığını ülke içinde ve ülke dışında daha fazla duyurmaya yarayacaktır. Bu toplantıda dünyanın dört bucağından gelecek kütüphaneciler, Türk kütüphanecilerini ve kütüphanelerini tanıyacağı gibi, Türk kütüphanecileri de dünya kütüphanecilerini yakından tanıma ve bir çok ülkenin kütüphanecilik düzeyi hakkında fikir edinme fırsatını bulacaktır. Yalnız, uluslararası bir toplantı düzenlemenin güçlüğü de ortadadır. Bu toplantının mali külfetini sadece Derneğin karşılaması mümkün değildir. Ancak Devletin yardım etmesi halinde, IFLA Genel Kurul Toplantısının yurdumuzda yapılması gerçekleşebilir. Türk Kütüphaneciler Derneği'nin üye olduğu uluslararası önemli bir kuruluşun bir genel kurul toplantısının, Türkiye'de yapılmasının sosyal, kültürel ve ayrıca turizm yönünden sağlayacağı yararlar göz önünde bulundurulacak, Devlet yardımının yapılacağını ümit edebiliriz.

Bu yıl Kütüphane Haftası'nın bir özelliği de Kültür Bakanlığı'nın kurulduğu bir döneme rastlamış olmasıdır. Kütüphanecilik sorunlarına yakından ilgi gösterecek bir Bakanlığın kurulmuş olması, bizler için büyük bir mutluluktur. Teşkilâtında çok sayıda okul kütüphanesi bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'nın da kütüphane ve kütüphanecilik sorununa ilgisi yine devam edecektir. Kütüphane, her iki Bakanlıkta da müşterek bir konudur. Okul kütüphanelerinin öğretimin bölünmez bir parçası olduğu muhakkaktır. Bu bakımdan çok önemli bir konu olan okul kütüphaneleri ile ilgili olarak, hafta içinde bir açık oturum düzenlenmiş bulunmaktadır.

XI. Kütüphane Haftası'nın Derneğimiz için ve bütün kütüphaneciler için daha başarılı bir çalışma döneminin başlangıcı olması dileği ile hepinizi saygı ile selâmlarım.